

5. 1984 96. ÅRG.

Løssalg kr. 12

STAV OLAV

Redaksjonelt

Den tause kirke

s. 1, Georges Bernanos

Broder Martin

s. 12, Marie Louise Pettersen

Kirkemusiker med økumenisk perspektiv

s. 16, Gunnel Vallquist

Ortodokse i Vesten

s. 21, Albert Raulin

Victor Borg: «Ikke en fugl»

ST. OLAV

Den tause kirke?

En polsk biskop - på besøk i Vesten - ga nylig følgende svar på spørsmål om nytt fra «den tause kirke» i øst:

«Den tause kirke er her i Vesten, her tier man om martyrkirken i øst, om millionene av martyrer i Sovjetunionen i de siste årtier.» Et svar lite egnet som vellykket nyhetsoppdrag.

St. Olav forsøker - efter evne - å bringe nyhetsstoff om troens kår og kristnes skjebne rundt om i verden. Ordet martyr forekommer vel ikke så ofte i disse knappe tekster øverst på siden, men ikke sjelden dreier det seg om mennesker som lider for sin tro - og om martyrens skjebne.

Det hender man får dårlig samvittighet av å komprimere og redusere menneskeskjebner til nyhetsstoff...

Lenger ute i dette nummer står et opprop - in extenso - som kunne blitt en nett liten notis: et opprop fra en eksilorganisasjon som arbeider for Kirkens frihet i Latvia. Jo, De leste riktig: - Latvia: et av disse små Østersjølandene som norske skoleelever ikke lenger kjenner til... Oppropet er en bønn om støtte til «rehabilitering» av biskopen av Riga, Kazimirs Dulbinskis, som siden sin bispevisgelse i 1947 har tilbragt vel 15 år

som fange eller deportert, og som fremdeles nektes å utøve sin bispegjerning.

Grunnen til at oppropet er gjen-gitt i sin helhet, er ikke at biskop Dulbinskis historie og lidelsesvei er enestående - snarere tvært imot. Han representerer de millioner av taust og trofast lidende og troende den polske biskop snakket om, mennesker som slites til blods av regimer som ikke tåler kristentroen. «Sand i maskineriet,» kaller en russisk eksilforfatter dem - noe støtes ut, noen knuses i det lange løp ...

I øst koster det nemlig å tro. Her hos oss koster det ofte ikke mer en litt bensin en søndagsmorgen, litt frivillig kirkeskatt - eventuelt et uforstående skuldertrekk fra naboen.

Oppropet sier ikke noe om hvilke forbrytelser biskop Dulbinskis er kjent skyldig i eller - sagt på en annen måte - med hvilken urett han er blitt fengslet, deportert og trakassert i årevis. Men fra lignende saker aner man hva det dreier seg om: han har villet være en god og nidkjær hyrde for sine får. Og det straffer seg lett i et land der - grunnlovsfestet religionsfrihet til tross - sentrale deler av lovverket tjener den uuttalte hensikt å slå ihjel grunnlovens bokstav, bokstaver som ikke er diktet av ånd, men av taktikk. Ånden er det andre som representerer, og igjen lar vi den polske biskop få ordet: «Budskapet fra den 'tause kirke' i øst er et seiersbudskap om åndens makt!»

«Skriv til den sovjetiske parti- og statssjef,» ber latvierne i eksil. «Protester overfor okkupasjonsmakten.» Om brevene ikke når helt frem til adressaten, vil noen underveis registrere at Vesten ikke sover, ikke er taus.

Det er ikke lenge siden beretningen om Jesus i Oljehaven ble lest i våre kirker. Med lidelsen foran seg og dødsangsten i seg bønnfaller Jesus sine disipler: «Våk og be så dere ikke faller i fristelse.» Var det først og fremst Peter og frafallets fristelse han tenkte på i en stund som kalte på all trofasthet og kjærlighet i ham selv? Eller tenkte han like meget på den søvnige lunkenhet og den mette - og tause - likegyldighet?

Georges Bernanos

BRODER MARTIN

1

«Fragmentet nedenfor er det eneste den franske dikteren Georges Bernanos etterlot av en påbegynt bok om Martin Luther. Det ble skrevet i Brasil i 1943, men sammen med en haug andre papirer ble det liggende igjen i hans bolig da han etter krigens slutt dro hjem til Frankrike.»
Slik innleder Hans Aaraas sin presentasjon av fragmentet, som han også har oversatt.

Innledning

Til alt hell tok huseieren vare på papirene og oversendte dem til litteraturfilosofen Albert Béguin, som Bernanos hadde utsett til å ta seg av hans etterlatte papirer. Béguin forstod straks Lutherfragmentets betydning og lot det trykke i tidsskriftet *Esprit* i 1951.

Når Bernanos planla denne boken, var det utvilsomt fordi han mente å ha spesielle forutsetninger for å forstå Luther. De som har lest *Journal d'un curé de campagne* (Norsk utgave: *Underet i de tomme hender*), vil huske hvordan den unge sognepresten av Ambricourt gjengir sin eldre og nokså temperamentsfulle kollega, sognepresten av Torcys ord om Luther. Torcy har nettopp skildret hva det har kostet ham å være utsatt for bornerte katolikkens selvgodhet og geistliges unnsfallenhet, og fortsetter: «Jeg

skal si deg, i slike øyeblikk forstod jeg Luther. Han hadde temperament, han også, og vær sikker på at han hungret og tørstet etter rettferdighet der han satt i sin munkegrav i Erfurt. Men Vårherre liker ikke at man fingrer ved hans rettferdighet, og hans vrede er litt for kraftig kost for oss stakkars djeuler. Den beruser oss og gjør oss verre enn ville dyr. Så etter å ha fått kardinalene til å skjelve, endte den gamle Luther med å bære høy til krybbe for de tyske fyrster, en nydelig bande... Se på portrettet som ble laget av ham på dødsleiet... Hvem ville kjent den forhenværende munken igjen i den oppblåste fyren med den forvokste underleppen. Selv om hans vrede i utgangspunktet var rettferdig, hadde den litt etter litt forgiftet ham: den hadde helt enkelt slått ut i usunn fedme.

- Ber De for Luther? spurte jeg.
- Hver dag, svarte han. Forresten heter jeg Martin som han.»

Man kan som kjent ikke være varsom nok med å tillegge forfattere trekk fra deres diktete skikkelser. Bernanos bad kanskje ikke daglig for Luther - like lite som han selv het Martin. Men det er grunn til å tro at han kjente en sterk solidaritet med ham. Han stod selv i smertefull opposisjon til kirkelige politiske manøvrer, han hadde våndet seg over det han kalte Kirkens enorme nederlag i forholdet til arbeiderklassen, geistlighetens lefling med dem som til enhver tid hadde makten. Og han hadde opplevd verre ting. På Mallorca, under Francos «hellige krig», hadde han sett sakesløse bønder bli hentet og skutt i mengder, mens «den figur som jeg av formelle grunner tvinges til å kalle Hans Høyerverdighet biskopen av Mallorca» tidde klokkelig stille, og presteskapet ydet sitt ved å skrifte stakkarene på løpende bånd før eksekusjonspelotongene overtok dem. («Et lite øyeblikk,

Om kirkesplittelse

(KNA) Den gresk-ortodokse metropolit Damaskinos, sveitsisk erkebiskop, holdt nylig et foredrag i Hamburgs katolske akademi, der han uttalte at kristenhetens splittelse er et «blødende sår på Kristi legeme.»

2

herr løytnant, så er han klar»).

Så Bernanos hadde en viss bakgrunn for å forstå Martin Luther. Forstå ham, men også til å forkaste hans «løsning». Denne mest rasende antiklerikale av alle katolske diktere erklærte seg nemlig ute av stand til å leve ett eneste øyeblikk utenfor Kirken. Derfor er det ikke urimelig å tro at han, som ved siden av vredens gave også var seg bevisst uforskyldt å ha mottatt ydmykhetens, følte et slags overnaturlig ansvar for ham som ikke hadde klart påkjenningen.

Det kan innvendes mot fragmentet at Bernanos har projisert sitt eget problem inn i reformatoren, og at det ikke berører det som er Luthers sentrale anliggende, nemlig hans syndsproblem, den radikale erfaring av sin totale avhengighet av Guds nåde og gjerningenes intethet. Til det kan svares at vi bare har med et fragment å gjøre, og at det øvrige ville bli behandlet senere. Men det er også sannsynlig at Bernanos så på disse spørsmålene som historiske misbruk og i realiteten som skinnproblemer. At Luther fortvilet over Kirken, var det virkelig skjebnesvangre faktum i hans åndelige liv. I forhold til dette var resten sekundært; det var hårreisende, men det nødvendiggjorde ikke noe brudd. Intet kunne rettferdiggjøre et brudd.

Det er naturligvis såfengt å tenke seg hvordan verket om Luther ville

Damaskinos gjorde det klart at etter hans mening går splittelsen mellom kirkesamfunnene på selve troverdigheten løs. Det er umulig for kirkesamfunnene å forkynne tro, kjærlighet og fred, så den gresk-ortodokse prelat, samtidig som de gjennom sin adskillelse river seg selv i stykker.

Nordiske katolikker hos paven
Siste uke i mars var noen hundre nordiske katolikker sammen med sine biskoper på pilegrimsferd til Roma - blant dem også 35 norske med pater Kjell Arild Pollestad som reiseleder. Det var lagt opp et rikholdig program, som selvsagt også inneholdt audiens hos paven.

Bernanos' Lutherfragment ble første gang trykket i tidsskriftet *Esprit* i 1951 - tre år etter forfatterens død.

Når Bernanos planla en bok om Luther, var det utvilsomt fordi han mente å ha spesielle forutsetninger for å forstå ham.

blitt om Bernanos hadde fått anledning til å fullføre det. En kan imidlertid med sikkerhet si at det ikke ville blitt noen vanlig biografi. Bernanos ville søkt tilbake til barnet Martin, ikke for å rekonstruere en barndom, men for visjonært å søke inn mot det rene utspring som den

gamle Luther i dødens time skulle føres tilbake til, og som skulle gjenreise ham.

Hans Aaraas

I sin tale til pilegrimene kom paven bl.a. inn på den misjon nordiske katolikker «som en liten flokk blant kristne brødre» har: «Å leve i hellighetens tegn.»

Det er slutt på det Hellige år, men ikke på pilegrimsferdene til den evige stad. Pater Pollestad opplyser at det er planer om en ny tur til høsten hvor han igjen stiller som reiseleder.

Det er gått flere måneder siden jeg fikk lyst til å skrive disse sidene. Men der er gått enda flere måneder, ja, år, siden jeg har hatt anledning til å skrive det jeg har hatt mest lyst til. Kanskje er det en stor nåde fra Gud. Når jeg setter meg til arbeidet, er trangten borte, kjærligheten til emnet er død - i hvert fall virker det slik - selv om jeg av og til har inntrykk av at den bare har trukket seg tilbake til bunnen av mitt vesen, ned i bevissthetens innerste gjemme. Når jeg tar fatt på en bok, frister den meg ikke lenger, jeg bare vil den med ukuelig vilje, og om det går an å bruke et slikt uttrykk om så beskjedne verker som mine, med en tragisk vilje, en naken vilje, ribbet som et solsvidd landskap for alt uvesentlig. Når jeg begynner på en bok, har den for lengst sluttet å oppta meg, men jeg skriver nettopp for å finne igjen for enhver pris det tapte oppkomme, den sjelelige bevegelse den fødtes av.

En soldat som skal i ilden for første gang og som gjerne vil gjøre en god figur, bekymrer seg for en hel del ting som han glemmer straks angrepsorden er gitt. For å bli populære hos kinopublikum og kanskje også for å skåne selvfølelsen

De hvites kirker i Sør-Afrika ut av Det lutherske Verdensråd?

De hvite lutherske kirker i Sør-Afrika og Namibia kan bli suspendert fra Det lutherske verdensråd dersom en anbefaling fra afrikanske lutheranere godkjennes, melder

hos folk som er seg pinlig bevisst at de selv ikke er modige, konstruerer amerikanske krigskorrespondenter en sinnssvak soldaterpsykologi, bygget på elementære håndbøker i nevropati. Kanskje tror De jeg mener at soldaten ikke tenker i det hele tatt. Nei da! Han tenker bare på alt mulig annet enn det han gjorde fem minutter tidligere, og å opptre tappert foran døden er det som bekymrer ham minst. Han bekymrer seg for ikke å gjennomføre oppdraget til punkt og prikke, passer på å holde kontakten med sin avdeling, eller kanskje funderer han på om han ved neste rast skal lure seg til å åpne boksen med reserveproviant. En slik mangel på selvopptatthet er forresten mindre heroisk enn den kan virke. Den viser bare at den stridende bærer på en solid militær tradisjon, at han i ildlinjen mister trangten til selvbetraktning og gjenfinner den alminnelige soldats enkle yrkesreflekser. Han vil kort sagt unngå reprimande.

Jeg frykter ingen reprimande, men når jeg nå tar fatt på denne boken, har jeg nesten glemt det som opptok meg for bare noen dager siden. Jeg

Norsk økumenisk pressebyrå. Forslaget vil bli lagt fram for Verdensrådets generalforsamling til sommeren, og begrunnes med at de hvite kirkene ikke har tatt klar stilling i spørsmålet om apartheid og ikke har villet gå sammen med de svarte lutherske kirker.

skjems over å tenke mindre på hva jeg vil skrive enn på hvordan jeg skal skrive det. Å skrive for katolikker er et risikabelt foretagende, det blir mer og mer klart for meg, stakkars mann, som aldeles ikke representerer Kirkens læreembete. Man tar feil om man tror at jeg overfor sistnevnte føler meg som noe i likhet med en kvakksalver overfor en utdannet lege. Det er ikke eksamener som skaper presten, men sakramentet. Jeg har hørt så mange prekener i mitt liv at jeg meget lett forestiller meg hva en kultivert vantro må mene om en slik litteratur. Men det er nettopp ikke i egenskap av kultivert vantro jeg lytter til prekener. I ni av ti tilfeller har jeg større grunn enn andre til å finne prekenlitteraturen undermåls, den har ikke engang nyhetens interesse for meg... Ikke desto mindre er det helt uten betydning! Lesere av god vilje bør være varsomme med å dømme. Det er et mysterium i Kirken. Det er selvsagt meningsløst å kreve at en vantro skal tro på et slikt mysterium. Men hvis vi ser ham kretse omkring Kirken, da bør vi fortelle ham at han kaster bort tiden hvis han henger seg opp i bagateller, hvis han søker noe

Undervisningscenter for fred i Belfast

(NØP) Et nytt «fredsundervisnings-senter» er åpnet i Belfast. Målet er å styrke båndene mellom de ulike trosretninger i Nord-Irland. Sentret er resultat av et femårig undervisnings-program, et samarbeid mellom Det ir-

ske kirkeråd (som teller åtte protestantiske kirkesamfunn) og «Den irske kommisjon for rettferd og fred» (som har sitt utspring i landets romersk-katolske kirke.) Sentret vil etter hvert tilby seminar for lærere og vil produsere en nyhetsbulletin for skolene, «for å støtte bestrebelsene for et fredeligere og mer tolerant samfunn.»

Tyveri fra kirkebøssene

Det er ikke bare et nordisk fenomen at kirkebøssene blir tømt av uvedkommende. I det vesttyske bispedømmet Osnabrück beklaget generalvikaren seg nylig over tyverier fra bøsser som stod plassert nær skriftestolene. Hans forslag går ut på at kirkebøssene blir tømt så ofte som mulig!

KNA

4

annet der enn Kristus? ... Han må søke Kristus eller gå. For hvis han ikke søker Kristus, og Kristus alene, så blir han ueggerlig, og uten selv å ville det, ført bak lyset av og innlemmet i den middelmådighet som opprører ham fra første stund. Han blir fanget av middelmådigheten og må dømme seg selv sammen med den...

Nei, det er ikke utdannelsen som skaper presten, det er sakramentet, og det er i sakramentets navn han lærer. Den vantro kan tvile på sakramentets realitet, det ville være dumt av ham å avvise det a priori som en hypotese. En institusjon som gjør krav på å veilede sjelene og opplyse samvittighetene, må grunne sin myndighet på noe annet enn på sine lærekrefters rent faglige dyktighet, og intet fornuftig menneske vil finne på å dømme den lærende Kirke etter samme mål som en universitetsrektor legger på sine doktorander og eksamenskandidater. Hvis det er sant at Kristus fortsetter å åpenbare seg for verden, hvert eneste lite øyeblikk gjennom hele vårt liv, da er det selvsagt en umulig tanke at dette umåtelige innsig av Guddommen skulle skje etter de samme metoder som er i bruk ved Rocke-

fellers Institutt, og takket være hvilke et strengt utvalgt personale innfører tropiske folkeslag i hygienens mysterier. Jeg vil med dette ha gjort det klart at middelmådige redskaper ikke på noen vesentlig måte kan kompromittere det store guddommelige foretagende som Kirken er. Middelmådigheten blir ikke bare satt på plass og kompensert, kanskje absorberes den likesom død materie som føres inn i en levende organisme, omgjøres til blod og lymfesaft og får selv liv.

Middelmådigheten i Kirken ødelegger kanskje bare den middelmådige, som i så fall fortærer seg selv på samme måte som tarmen med åpne sår. Vi vet at magesaftene kan drepe en magesårspasient, men at de ikke desto mindre er nødvendige for et normalt menneskes fordøyelse. En som ikke deler vår tro, har vanskelig for å se noen forskjell mellom den middelmådighet jeg taler om og andre former for middelmådighet. Men jeg vet med sikkerhet at den i virkeligheten er noe helt for seg selv. Hvem vet i hvilken grad den er mysteriøst forbundet med heligheten, om ikke annet så fordi den representerer en ut-

fordring? Jeg har ofte sitert et uforglemmelig ord av en ung dominikaner som falt ved Verdun, pater Clerissac: «Det er intet å lide for Kirken, man må ha lidt ved Kirken.»

Jeg er ikke teolog, og derfor skyr jeg som pesten alle litt-rære generaliseringer om den synlige og den usynlige Kirke. Jeg er redd disse distinksjonene kan være farlige for ikke-spesialister, og dessuten blir det her bare snakk om den synlige Kirke, for jeg gjør naturligvis ikke krav på å tale om annet enn det jeg ser. Det kan ikke nektes at det i Kirken eksisterer en bestemt type middelmådighet som jeg slipper å sette navn på. Den har nemlig ett som i 2000 år har tilhørt den kristne verdens fellesvokabular: Der er fariseere i Kirken, fariseismen pulserer stadig i dette store legemes årer, og hver gang kjærligheten minker, fører dette kroniske ondet til en akutt krise. Jeg skulle gjerne føre sammenligningen enda lenger, for i alminnelig medisinsk språkbruk forbindes alltid akutt krise med feber. Men fariseismen er en verk uten feber, en kald og smertefri absess. Jeg vet godt at Kirken samtidig er både menneskelig og guddommelig, og at den derfor ikke er

Felles kirkelig krav om sosiale reformer i Brasil

(NØP) Det nasjonale kirkeråd i Brasil krever grunnleggende endringer i landets politiske og økonomiske system. Rådet består av metodister, anglikanere, reformerte, presbyterianere og katolikker.

I et dokument som er offentliggjort i for-

bindelse med det kommende valg i september, uttaler kirkene at det nåværende system utnytter og undertrykker store deler av befolkningen. «Barn og fattige familier som hjemper for å overleve, blir fratatt sitt daglige brød for at et inhumant økonomisk, sosialt og politisk system skal opprettholdes», heter det i dokumentet.

fremmed for noen menneskelig last. Men fariseismen er viselig ganske spesielt ondartet og setter helgenenes tålmodighet på en gruffull prøve, mens den derimot oftest bare opprører og forbitrer arme alminnelige kristne som meg. Jeg er på vakt mot min egen forbitrelse. Forbitrelsen har aldri frelst noe menneske, derimot har den rimeligvis ført mange sjeler i fortapelsen. Hele Roms korrupte og lastefulle presteskap i det 16. århundre ville neppe ha vært til stor glede for djevelen hvis det ikke hadde klart det mesterstykke å drive Luther, og sammen med denne ubendige munk to tredjedeler av den hårdt prøvede kristenhet ut i fortvilelsen. Luther og de som fulgte ham, fortvilte over Kirken, og underlig nok, den som fortviler over Kirken, risikerer før eller senere å fortvile over mennesket. Under denne synsvinkel forekommer protestantismen meg å være et kompromiss med fortvilelsen.

Likesom min kjære landsbyprest tenker jeg ofte på Martin Luther. I en av sine bøker har Jacques Maritain unt seg den grusomme glede å sette inn, med få sidens mellomrom, to portretter av reforma-

sjonens overhode. Det annet viser oss en eldet Luther med et oppsvulmet og forpint ansikt som fører tanken hen på en slags oppløsningsprosess, trekkene er ukjennelige, nesten dyriske. Jacques Maritain er født protestant, og kanskje har han i denne uhyggelige metamorfose ment å finne et ugjendrivelig og forferdende vitnesbyrd om en åndelig fallitt som sannsynligvis er uten sidestykke i historien. Men hva er egentlig oppnådd med det? At den ulykkelige mann ble ført vill av sitt hat og fanget inn av det onde som tydeligvis hadde en uimotståelig fascinerende makt over ham, slik at han til slutt fikk en tragisk likhet med noen av de sodomittiske kardinaler han anklaget, det burde heller få oss til å reflektere over den allmektige

Kirken i Vietnam

Ifølge kilder i Vatikanet forsøker myndighetene i Vietnam å isolere landets tre millioner katolikker ved å bringe dem alle under regjeringens kontroll. Forsøket går ut på å skape et skisma i den katolske kirke, slik som i Kina.

Om lag 140 prester er anholdt eller i fengsel på grunn av sin religiøse holdning, melder Catholic Herald.

barmhjertighets mysteriose hensikter med denne merkelige mann. Jeg vil heller prøve å forstå noe av dette drama, selv om dets innerste mening alltid vil være skjult for oss i denne verden og kanskje også i den neste. Hvem vet egentlig hvor Gud i sin miskunn skjuler dem Hans uutgrunnelige krigslist har røvet fra helvete, til evig forvirring for de kloke og rettfærdige.

For et øyeblikk siden skrev jeg at uhyrlighetene i den romerske renessanse drev Luther ut i fortvilelsen. Det er antagelig bare delvis sant. For en munk på hans tid var det intet ved denne «danse macabre» som kunne bli skjebnesvangert, hverken for fornuften eller samvittigheten. Den uunngåelige slutt på det hele var gitt og sto hugget i sten på katedralenes tympaner.¹⁾ Kirkens folk hadde gjerne tolerert at han føyde sin stemme til alle de andre mer berømte eller mer hellige som stadig refset disse utålelige tilstandene. Martin Luthers ulykke var at han ville reformere. Legg vel merke til nyansen. Jeg vil nødig skrive noe i denne boken som ikke uten vanskelighet kan forstås av en hvilken-somhelst leser av god vilje, enten han er troende eller ikke.

Biskop Martensen fortsatt medlem av Enhetssekretariatet

Den danske biskop Hans Martensen er av paven blitt gjenvalgt som medlem av Kirkens Enhetssekretariat - for en ny femårsperiode. Formann for sekretariatet, den hol-

landske kardinal Jan Willebrands, har uttrykt sin glede over å ha biskop Martensen blant sine nærmeste medarbeidere ennå i fem år.

Førstkommende plenarmøte - som skal beskjeftige seg med den nye kirkeløse økumeniske dimensjoner, finner sted i november i år.

KATOLSK ORIENTERING

Tvangsforflytning i Sør-Afrika
(NØP) Tidligere formann for kirkerådet i Sør-Afrika, metodistpresten Peter Storey, uttalte i London nylig at «kirken må bli hørt når de protesterer mot at folkegrupper utsettes for overgrep.»

Sammen med andre kirkefolk fra Sør-Afrika er Storey med i en gruppe som er på rundreise i Europa og Amerika for å gjøre

6

Når jeg taler om Kirkens mysterium, mener jeg at der finnes noe særegent i dette store legemes indre liv som troende og ikke-troende kan tolke på forskjellig vis, men som er kjensgjerninger grunnnet på erfaring. Det er for eksempel en kjensgjerning grunnnet på erfaring at man ikke reformerer Kirken med vanlige midler. Den som gjør krav på å reformere Kirken ved slike midler, de samme midler som brukes til å reformere et verdslig samfunn, han ikke bare mislykkes i sitt foretagende, men han ender uvegerlig med å befinne seg utenfor Kirken. Han befinner seg utenfor Kirken endog før noen har gjort seg den umake å lukke ham ute, han lukker seg selv ute med en slags fatal tragikk. Han avviser dens ånd, han avviser dens dogmer, han blir dens fiende nesten uten å vite det, og hvis han forsøker å snu, fører hvert skritt ham stadig lenger vekk, det ser ut som selv hans gode vilje er forbannet. Jeg gjentar at denne kjensgjerningen er grunnnet på erfaring og kan kontrolleres av enhver som gjør seg den umake å studere kjetternes liv, de være seg store eller små. Man reformerer bare Kirken ved å lide for den, man reformerer bare den

synlige Kirke ved å lide for den usynlige. Man reformerer bare Kirkens laster ved hensynsløst å praktisere dens mest heroiske dyder. Det er mulig at Frans av Assisi ikke var mindre opprørt enn Luther over prelatus simoni²⁾ og tøylesløse liv. Det er tilmed sikkert at han led hardere under alt dette, for hans natur var en helt annen enn Weimarmunkens. Men han utfordret ikke nedrighetene, han forsøkte ikke å reise seg mot dem, han gav seg fattigdommen i vold. Med sine feller trengte han så dypt han maktet ned i fattigdommen som i kilden til all tilgivelse, til all renhet. I stedet for å forsøke å rive fra Kirken dens stjalne midler, overøste han den med usynlige skatter, og under tiggerens milde hånd skjøt haugene av gull og liderlighet blomster som en hekk i april. Sammenligninger er selvsagt ikke meget verdt i denne forbindelse, særlig ikke om de har et islett av humor. For å bli bedre forstått av visse lesere, vil jeg likevel si det slik:

Kirken har ikke bruk for kritikere, men for kunstnere?... Når poesien forfaller, er det ikke om å gjøre å anklage de dårlige dikterne, ikke engang å henge dem. Det det gjelder er

å skrive vakre vers, åpne de hellige kilder på ny.

Kirken har ikke bruk for reformatorer, men for helgener. Martin Luther var den fødte reformator. Der finnes reformatorer hvis tragiske skjebne synes forklarlig. Ta for eksempel Lamennais. Han var som en dirrende spent streng, og det er forståelig at han brast da tonen ble for høy. En som stod Pius XI nær, har fortalt meg at denne paven hadde en slags from ærbødighet for den stakkars Felis³⁾ minne. Han ville neppe vist samme medfølelse med Luther, for han og den gjenstridige munk hadde for mange likhetspunkter til noensinne å kunne føle medlidenhet med hverandre. Ikke så at jeg mener Lamennais ikke fortjener annet enn litt overbærende medlidenhet! Hadde det stått til denne lille vanføre bretoneren med den knivskarpe logikken, ubarmhjertig og øm på én gang, hans naive og sublime veltalenhet, stundom litt barnslig og ikke ulik en god skolestil, men skrevet med en manns hele hjerteblod, ville sannsynligvis Kirkens veldige nederlag i forholdet til arbeiderverdenen vært unngått. Da denne magre mannen, mørk, krumrygget

kjent den skremmende tvangsflytting av svarte som regjeringen i Sør-Afrika nå gjennomfører. Gruppens leder, den romersk-katolske erkebiskop av Pretoria, Georg Daniel, peker på gruppens brede mellom-kirkelige representasjon, som «klart viser hvor kirken står i Sør-Afrika.»

Tre og en halv million negre er blitt ofre for tvangsflyttingen.

Slikt kan skje — i England

I et kloster i Essex ble nonnene ikke lite forskrekket da de fikk besøk av sin nye «herre», Lord Falch Al-Rashidi, 23 år gammel araber og muslim. På en auksjon i London hadde den arabiske forretningsmannen kjøpt tittelen «Lord of the manor of East Beaulieu» for £ 3.800.

Herr Al-Rashidi ønsket å ha «rotter» i England, imidlertid er lord-tittelen det eneste han kommer til å «herske» over. Hverken klostret eller den katolske pikeskolen som tilhører eiendommen, - bygd på Henrik den VIII's tid - hører med på kjøpet.

CATH. HERALD

Den 10. desember 1520 stadfestet Luther sitt opprør mot Romas autoritet ved å brenne paven's bulle, *Exurge Domini*, foran universitetsbyen Wittenbergs murer.

og sykdomstæret, reiste seg fra sin benk i Kammeret og med sin hule dødingestemme slynget ut det profetiske rop: «Ve de fattige!», da varslet han like meget Stalin, Hitler, Mussolini og Franco som monopolenes og trustenes menn. Han

viste massegravene åpne. Nei, han var visselig ikke forsvarsløs, han var bare for nervøs av konstitusjon, for følsom, med en kvinnes eller en dikters forfengelighet. Han var skapt for fortvilelsen lik et fint glass for den nektar som skal fylle det.

Han lot seg fylle til randen med fortvilelse. Men Luther, Martin Luther, han var mer skapt for gleden, for den barske glede ved det daglige håndens arbeid, ved børen som stables på ryggen og som veltes av med en vri på hoften.

Kirken i Chile

Chiles biskoper vil ekskommunisere alle som utfører - eller medvirker til - tortur.

«Hverken bødlene, deres medskyldige eller de som ikke forhindrer disse handlinger, selv om det ville ha vært mulig, kan motta den hellige kommunion» heter det i en erklæring.

8

Det var en mann som ikke hadde den ringeste likhet med et fint glass. Han minnet mer om en landsens krukke, en av disse honningfarvede krukene i grov fajanse som man går til tønne for å fylle med hva som helst, sider, øl og brennevin. Vel, denne sterke mann holdt ikke stand lenger enn den annen. Han løp løpsk, han også, han bet i bisselet lik en ploghest som har satt sine tykke ben i et hvepsebol, slo tungt og klosset med alle fire hover og tok ut. Da han stanset - visselig ikke av tretthet, men for å se hvor han befant seg, for å trekke pusten og slikke sine sår - da var den gamle Kirke allerede langt bak ham, uendelig, uoverskuelig langt borte, skilt fra ham ved en hel evighet. O forferdelige, ufattelige vanskjebne!

Hvis Kirkens kritiker eller reformator aldri hadde andre motstandere enn dem hvis feil og misgjerninger han refser, løp han ingen risiko ... De som kritiseres, vet gjerne hva de selv er verd, og under overflaten gir deres samvittighet kritiker sin tilslutning. Å gjøre det onde utvisker nemlig ikke alltid samvittigheten, det hender ofte at den skjerpes og blir overømfintlig, lik et vev som

Tortur er en alvorlig forsyndelse mot Gud og mot menneskets verdighet.

Biskopene hevder samtidig i sin erklæring at det er påtrengende nødvendig med en reform av det hemmelige politi.

KATOLSK ORIENTERING

Luther-mannen med de syv hoder: Doktor - Martin - Luther - Kirkelærer - Svermer - Visitator - Barrabas.

Fra en anti-luthersk pamflett av J. Cochläus.

en etsende syre har gjort hudløst. Det er viljen til det Gode som det Onde litt etter litt bryter ned i oss, men det vokter seg vel for også å utslette lengselen etter det gode vi har mistet evnen til å gjøre. Det holder tvertimot lengselen ved like, dyrker den, for lengselen etter det gode er selve hoveddrivfjæren til fortvilelsen. Bare den kan rive oss løs fra Gud og drive oss i fortapelsen. Alle disse paver, munkes og renessansekardinaler trosset altfor åpent den menneskelige dom til ikke i en eller annen fold av sine uregjerlige sjeler å bevare frykten for den guddommelige. De visste forøvrig meget vel at dette karneval av

Marxisme - kristendom

Den kontroversielle kulturminister i Sandinistregjeringen i Nicaragua, pater Ernesto Cardenal, uttalte nylig i et amerikansk tidsskrift at kristendom er forenlig med marxisme, men ikke med kapitalisme.

Det er ytterligere tre katolske prester som

nepotisme,⁴⁾ ryggesløshet og simoni ikke ville vare evig, at Kirken går fra prøvelse til prøvelse, og at kynismen før eller senere ville etterfølges av moralsk hykleri, på samme måte som varme etterfølges av kulde. Ved å ergre de menn som den hellige Katarina av Siena ikke nølte med å kalle inkarnerte djevler, risikerte kanskje Luther sitt liv, ikke sin sjel. Men i samme nu skaffet han seg til motstandere alle middelmaßighetene rundt om, hele middelmaßigheten kom i gjæring på én gang, kokte og bruste som en tønne nylagt vin.

Man vil nå antagelig si at jeg prøver å frikjenne Luther. Man får si hva man vil! Jeg taler ikke fariseernes sak, jeg taler mot dem, og deres forargelse interesserer meg like lite som et eple interesserer en fisk. Jeg har alltid trodd - uten å ville tvinge andre til å tro det samme - at de store kjettere som har herjet Kirken, like godt kunne ha blitt den til ære, at de var utvalgte, forutbestemte til en ekstraordinær skjebne, et vidunderlig eventyr. Jeg må følgelig også tro at de hadde mottatt uvurderlige nådegaver som de sløste bort, at de slengte ut i øst og vest og ødet i ørkesløse disputaser

innehar høye stillinger i Sandiniststyret. Meningen har vært at de ikke skal drive sin prestegjerning så lenge de innehar politiske verv.

Pave Johannes Paul II går som kjent sterkt imot at prester deltar aktivt i politisk virksomhet.

umåtelige åndelige rikdommer som kanskje i århundrer kunne gitt næring til den uskyldige kristenhet...

Det står enhver fullstendig fritt å tenke seg at om den lille jøden ved navn Saul ikke hadde rullet i støvet en aften på veien til Damaskus, med ansiktet dryppende av skam, anger, kjærlighet og tårer, ville han endt sitt liv i en eller annen obskur landsbysynagoge. Men man kan like godt forestille seg at han ville blitt kjetteren over alle kjettere, han alene farligere enn Nestorius, Arius og Luther til sammen, for han var som ilden der varmer eller fortærer, rensar eller ødelegger. Den prøvelse som ble skjebnesvanger for munken fra Erfurt, hadde visselig også kunnet frelse ham, den gjaldt hans fortapelse eller hans opphøyelse. Og når man leser visse sider av hans korrespondanse - men hvilken katolikk har noensinne lest Luthers korrespondanse? En flink elev hos de ærverdige jesuittpatere ville sikkert vente seg en liflig lesning av libidinøse brev fra den frafalne munk til Katarina av Bora. Men leser man denne korrespondansen, aner man at han var vel vitende om det fatale dilemma som behersket

Tortur - en pest i vår tid

I begynnelsen av april innledet Amnesty International en av sine hittil største aksjoner: for å bekjempe tortur. Dels ved å legge fram nøyaktige opplysninger om hva som egentlig skjer i dagens verden, i fengsler og fangehull i et stort antall land, dels ved å legge fram et

Karikatur av paven som selger avlatsbrev.

hans liv, og at han mer enn én gang, i det minste i sin ungdom, var fristet til å adlyde den milde, kjærlige stemmen som talte til hans hjerte, og som tryglet ham om å forbli ydmyk og lydig i sin daglige gjerning, lik en sten i den Allerhøyestes hånd, tatt opp det ene øyeblikk og kastet det neste. Hvordan talte denne stemmen? Herre Gud, det er kanskje for dristig å spørre seg om det. Men la gå:

«Martin, min sønn», hvisket den antagelig i sjelens stillhet, «jeg har skapt deg med denne bitterhet, men gi akt! Det er med meg, ved meg og i meg at du lider over de usle tilstander i min Kirke. Tro bare ikke at

nytt program om hva verdenssamfunnet bør gjøre for å komme tortur samt grusomme og nedverdige straffemetoder til livs.

Tortur er slett ikke noe som hører fortiden til, derfor krever Amnesty handling: Verdenssamfunnet må vedta lover som kan sette en effektiv stopper for torturen, og det må nedsettes kontrollordninger som gjør det mulig å håndheve reglene.

denne din lidelse gjør deg spesielt betydningsfull i mine øyne. Andre som elsker meg tusen ganger høyere enn du enda er i stand til å elske meg, føler ikke i samme grad, eller føler det nesten ikke. Det som opprører din samvittighet, er for dem bare en drøm, en ond drøm som de vender ryggen til når de vil, fordi de lever i en annen verden. Men deg har jeg plantet fast med begge ben i denne verden, jeg har skapt deg av solid og tungt materiale, en mann av kjød. Jeg vil kaste deg ut i strid med andre menn like kjødelige som deg og skapt av samme materiale, forat de skal føle tyngden av dine slag. For det er ved deg, hvis du forblir meg tro, at jeg har besluttet å bryte deres hovmot og hevne mitt folk hvis sjeler de handler med. Men misforstå ikke, broder Martin! Denne oppgaven er hverken den største eller den mest opphøyde som finnes. Den er avpasset etter dine evner, det er det hele. Jeg har gitt deg sunnhet og styrke, folkelig veltalighet og et kampens geni som nesten tåler sammenligning med min sønn Augustins. Men vær klar over at alt dette ikke er mine helliges fornemste våpen. De kan bare brukes til rydningsarbeid, til å bryte opp

råtne stubber med røttene.

Å, Martin, min sønn! Det du har fått er for intet å regne mot det jeg har i bakhånd til deg hvis du ikke smetter ut av mitt grep. Tenk på min apostel Paulus som du elsker så høyt. Han var også en mann av kjød, voldsom, dristig og resonerende. Vær viss på at jeg måtte bøye og myke opp hans sjel! Husk bare hva jeg sa om ham i en drøm til Ananias i Damaskus. Den arme Ananias var ikke videre lysten på å oppsøke Saulus, det var nesten som å gå lukt i løvens gap: «Herre, jeg kjenner til det onde han har gjort mot dine hellige, og nå har ypperstepresten gitt ham makt til å legge alle dem i lenker som påkaller ditt navn...» Men jeg svarte: «Gå, for han er et redskap jeg har valgt meg ut, og jeg skal lære ham hvor meget han må lide for mitt navns skyld - quanto oporteat eum pro nomine meo pati...»

Pro nomine meo pati... Når dere leser dette i dag, tenker dere naturligvis bare på Paulus' salige martyrium, da han gav sitt hode til bøddelen. Broder Martin, vær trygg på at han gav det av et fullt hjerte, ikke bare for å gjøre min vilje, men fordi han hadde lidd me-

Novisiat i statlig regi

Tibets første skole for buddhistmunker er åpnet i Lhasa. For første gang i historien blir munkene opplært i klasserom på denne måten. Hittil har all opplæring funnet sted i

get, fordi han var trett av å leve og lide. Der finnes mennesker, broder Martin, som jeg har gitt nåde til å akseptere lidelsen, rolig, uten å gjøre motstand. Men Paulus var en stri natur, skapt til å stampe mot brodden - durum est tibi contra stimulum calcitrare ... Der finnes ikke den brodd han ikke fikk føle spissen av, kjødets brodd ikke unntatt, og da jeg til slutt gav ham lov til å dø, hadde han ikke engang kraft til å stritte i mot lenger. Han lignet en gammel ensom ulv, med blodet strømmende fra mange sår. For hvert nytt spydstikk kan den bare langsomt vende mot odden et blikk som er ved å briste. Men det viker ikke. Å, nå så mange år etter har dere underlige forestillinger om denne fjerne tid!...

Helt fra begynnelsen har min Kirke vært det den fremdeles er, det den vil fortsette å være like til den siste dag: en forargelse for den sterke og en skuffelse for den svake, en prøvelse og en trøst for ydmyke og fromme sjeler som søker meg alene. Ja, broder Martin, den som søker meg i Kirken, finner meg, men han må søke meg, og jeg er bedre skjult enn man tror, meget bedre enn

klostrene. For myndighetene er det saktens mer betryggende med en egen munkeskole der man kan føre tilsyn med undervisning og pensum - hvor også politiske studier inngår.

AFTENPOSTEN

enkelte av mine prester vil ha dere til å tro - enda vanskeligere å oppdage enn i den lille Bethlehemsstallen for den som ikke kommer ydmykt til meg bak de vise menn og hyrdene. For som du vet har man bygd palasser for meg med prektige saler og søyleganger uten tall, strålende opplyste dag og natt og befolket med tjenere og skiltvakter. Men vil man finne meg i alt dette, slik man engang fant meg på den gamle nedsnedde veien i Judea, kommer både klokskap og lærdom til kort. Man må bare be om det ene nødvendige: en stjerne og et rent hjerte.

På den hellige Paulus' tid, broder Martin, var det hverken verre eller bedre enn i dag. Du ville sett ting i min unge Kirke som hadde fått deg til å senke ditt tykke hode og rulle med skuldrene lik en okse som plages av fluene. Tenk bare! I dag, 1500 år senere, møter man overalt mennesker som føler seg høyt hevet over andre fordi de tilhører meg. Man skulle tro jeg hadde valgt dem for deres smukke øynes eller deres edle sjelers skyld. Stakkars mennesker! De hovmoder seg overfor de vantro, de brisker seg av sin tro og mener tydeligvis de har fått den som en utmerkelse for

Kirken i Litauen

Paven ga nylig uttrykk for sin solidaritet med katolikkene i sovjetrepublikken Litauen. Han ba dem holde fast ved sin tro, tross vanskeligheter som de offisielle myndigheter legger i veien.

Paven talte i St. Peters-kirken ved en minnehøytidelighet på femhundreårs-dagen for St. Casimirs død, Litauens skytshelgen.

CATH. HERALD

Den katolske kirke i Litauen undertrykkes

I et skriv tilden sovjet-russiske partisjef her den katolske sjelesørger for litauere i Nord-Tyskland, dekanus Voelovas Sarka, appellert om frigivelse av alle fanger fra Litauen som

av religiøse og politiske årsaker er sendt til Sibir.

I de siste årene er praktiserende katolikker — sammen med katolske prester — blitt arrestert, forvist og sendt til tungt straffarbeid i leire i Sibir.

KNA

lang og tro tjeneste eller for en eller annen lysende bragd, nærmest på samme måte som æreslegionen. Men når slike folk er sprekkeferdige av stolthet over å inneha en utvalgt plass i Kirken, er det ikke vanskelig å forestille seg hovmotet hos visse døpte jøder som hadde sett meg med egne øyne - eller som trodde de hadde sett meg - på mine vandringer i Galilea, som kunne si seg å tilhøre mitt folk og min slekt. Tro bare ikke at de var blide på Paulus da han forkynte at en døpt hedning, en gojim, tilhørte meg like inderlig som en omskåren, selv om han aldri hadde satt sine ben i Jerusalem, aldri vært utenfor sine avsvorne guders hjemland...

Opprop til støtte for biskop Kazimirs Dulbinskis av Riga utsendt av «Andryva Jurdza Fonds», en eksilorganisasjon som arbeider for Kirkens rettigheter i det okkuperte Latvia. Oppropet er rettet til «statsoverhoder, regjeringssjefer, kardinaler, biskoper, prester og troende, såvel som presse, fjernsyn, radio og nyhetsbyråer.»

Biskop Kazimirs Dulbinskis ble født i Latvia i 1906. Han ble viet til prest i 1932 og til biskop i 1947. Bare to år senere begynte prøvelsenes tid for denne etterhvert så hårdt prøvede biskop. 12. mai 1949 ble han arrestert av den sovjetiske okkupasjonsmakt og deportert til Sibir. Først i november 1955 fikk han vende tilbake til sitt hjemland, men allerede i februar 1956 ble han igjen arrestert og deportert.

Han ble satt fri i 1958 og kom tilbake til Latvia, men han ble nektet å gjenoppta sin bispegjering i Riga og tilbragte derfor vel ett år i sin tidligere menighet før han igjen ble deportert til Hvite-Rusland hvor han måtte arbeide som skogsarbeider og tømmermann. Han fikk ikke lov til å virke som prest i denne tiden. I 1964 fikk han tillatelse til å reise tilbake til Latvia, men også her måtte han slite som tungarbeider frem til sitt 60. leveår.

OPPROP

11

Biskop Dulbinskis har i dag tillatelse til å lese messe og høre skriftemål, men han får ikke gjenoppta sin bispegjering. Gjentatte ganger har han søkt okkupasjonsmakten om rehabilitering, men han får ikke engang svar på sine henvendelser. Også kardinal Julijans Vaivods, som er biskop Dulbinskis overhyrde, står like maktesløs overfor myndighetene.

I 20 år har man bedt for biskop Dulbinskis under den årlige kongress «Kirche in Not» i Königsstein i Taunus.

Forbudet mot å utøve bispeembedet er en stor urett, og det er en krenkelse både av FNs menneskerettserklæring og Helsinki-avtalen som Sovjetunionen har undertegnet. I tillegg er det direkte i strid med den sovjetiske grunnlov.

Vi trenger Deres støtte og ber Dem skrive til Sovjetunionens stats- og partisjef med anmodning om rehabilitering av biskop Kazimirs Dulbinskis. Vi ber om Deres hjelp og appellerer til verdens rettssans.

Noter:

- ¹⁾ Henspiller på dommedagsfremstillingene over inngangsportalene i de middelalderske katedraler.
- ²⁾ Avledet av *Simon mages* (Ap. gj. 8,9-24). Handel med geistlige embeder.
- ³⁾ Vanlig brukt forkortelse for Lamennais' fornavn: *Felicite Robert*.
- ⁴⁾ Favorisering av slektninger når det gjaldt besettelse av geistlige stillinger.

Fredsbevegelsen

Hovedproblemet til fredsbevegelsen i Vest-Europa er at den ikke blir tatt alvorlig nok. I Ost-Europa er situasjonen noe annerledes. Fredsaksak er en statlig ideologi i Ost-Europa. Men sprenges rammene for den offisielle fortolkning av hva fredsarbeid er og hvordan fred skal defineres, slår politiet til. BJØRN WESTLIE (I FOLKEVETT)

Ungarsk prest i unåde

For to år siden ble den ungarske ordensprest Gyorgy Bulanyi suspendert fra sitt virke som prest, av kardinal Lekai, primas for den katolske kirke i Ungarn. Bulanyi var falt i unåde fordi han forkymte pasifisme og militærnektning.

For få uker siden uttalte kardinal Lekai i et intervju at Bulanyis meninger er en «fare for Ungarns sikkerhet». Et katolsk ukeblad i

Ungarn skrev nylig at lederen for piaristor-denen, Angel Ruiz, har godkjent suspensjonen.

Forholdet mellom kirke og stat er i Ungarn etter forholdene godt, og Reuter melder at kilder innen kirken i Ungarn mener at man ved å fjerne pastor Bulanyi også fjerner et element som kunne ha skapt vansker i dette forholdet.

Organisten og komponisten

Kåre Johs. Brekke har tidligere vært omtalt i St. Olav.

Det var i forbindelse med innvielsen av St. Eysteins kirke

i Bodø -83, der Brekke hadde komponert musikken til vigslingsmessen.

Det første møte med hans musikk ble en spore til å oppsøke ham, sier søster Marie Louise, - man ønsket å få vite litt mer om denne økumenisk engasjerte kirkemusikeren - og om hans tanker om musikk.

Det finnes mennesker som ser sin virksomhet som et kall fra Gud, - men som ikke alltid får den publisitet de fortjener; ofte er de nemlig svært lavmælte når det gjelder egen innsats, - det som virkelig betyr noe, er den sak de brenner for.

Organisten ved Bodin gamle kirke, Kåre Johs. Brekke, er en av dem. Han er også komponist og korleder, og før han for alvor gikk inn for kirkemusikken, arbeidet han som sykepleier. En usedvanlig rik og variert virksomhet kan han se tilbake på. I Bodø er han en selvsagt arrangør ved kulturell og økumenisk aktivitet.

Hvordan kom du egentlig i kontakt med den katolske kirken i Bodø?

— Da jeg for flere år siden var sykepleierelev ved Bodø sykehus, så jeg jo de katolske søstrene i byen, men jeg opplevde dem som helt anonyme mennesker, nærmest som en slags kulisser i bybildet. Jeg var da den første mannlige sykepleierelev her nord, og enkelte kvinner var veldig reserverte overfor meg. På den tiden fikk jeg så en av nonnene som pasient, og da jeg så den fine måten denne nonnen godtok meg på, og likeledes

Organisten i Bodin gamle kirke, Kåre Johs. Brekke, er også organist - en bevisst kirkemusiker med økumenisk engasjement.

møtet med hennes medsøstre og den katolske presten, ja, da fikk mine antikverte forestillinger om katolske nonner og prester en brå slutt! Jeg lærte å kjenne dem som dypt engasjerte kristne med kvaliteter som slett ikke stemte med enkelte skrekkbilder fra røverromaner om klosterlivet!

Etter flere års fravær fra Bodø, ble jeg kjent med den katolske sognepresten i byen, pater Josef Hartmann, og opplevde ham som en stor og kunnskapsrik personlighet, en mann jeg alltid kunne gå med spørsmål til. Jeg fikk også erfare hans åpenhet og hans tanker om økumenisk samarbeid. Sammen med pastor Jorunn Wendel i metodistkirken fikk

Europeisk valfartsbevegelse?

Biskopen av Hildesheim har nylig slått til lyd for en europeisk valfartsbevegelse - Biskop Homeyer mener at en slik bevegelse vil kunne danne et åndelig grunnlag for et mer forenet Europa.

KNA

Bach — uunnværlig!

I et interju i Aftenposten nylig sa stjernepipanisten Andreas Schiff bl.a.: «I gode øyeblikk, når jeg føler at jeg lykkes under en konsert, blir musikken båret frem av en kraft jeg ikke har skapt, men som jeg kanskje har maktet å tiltrekke meg. Jeg nekter å akseptere at en sann kunstner kan være ateist. Selv vokste jeg opp i et samfunn som nærmest hjernevasket oss til å tro at den marxis-

tiske materialisme inneholdt svar på alle spørsmål. Min evne til undring og meget annet ble derfor lenge kraftig amputert.

Min viktigste veiviser er Bach. Påtraff jeg noen fra en annen klode som gjerne ville oppleve det mest fullkomne mennesker har klart å skape, ville jeg uten å nøle spille Bach for dem. Det første jeg gjør hver morgen, er å spille Bach. Jeg opplever det som en helt uunnværlig rennelsesstund.

ØKUMENISK PERSPEKTIV

13

vi i gang et bredt anlagt økumenisk arbeid.

Her kan vi opplyse at Brekke hele tiden har vært formann, og i denne komitéen er også domorganist Eilert M. Hægland med.

Organisten i St. Eysteins kirke, Harald Sivertsen, gjorde tidlig henvendelse til Brekke om han kunne komponere musikk til vigslingen av den nye kirken.

Og denne utfordringen tok du i mot?

— Ja, jeg ble grepet av tanken på å yte noe til en slik begivenhet. Pater Hartmann ga meg liturgien til katolsk kirkeinnvielse, og i løpet av et år hadde jeg arbeidet ferdig.

Du har skrevet større komposisjoner også tidligere?

- Jeg har komponert en messe for damekor, som følger den vanlige messeformen i vår kirke. Ved min fars bortgang komponerte jeg en Allehelgensmesse, som fremføres årlig, og videre en Olsokmesse, som også fremføres årlig.

Her kan vi gjerne føye til at Olsokmessen 29. juli har sam-

let fullt hus siden første gangs fremføring i 1980, og nå inngår den som høydepunktet på Olsokdagene i Bodø. For inneværende år er også den katolske kirke i byen aktivt med i denne lokale kulturmonstring som varer en hel uke.

Forøvrig oppfatter jeg meg selv som brukskomponist og lager musikk i forbindelse med det arbeid jeg har som kirke-musiker, og de utfordringer som dette gir.

Har du planer om flere større verk?

- For tiden arbeider jeg med en julemesse, og bare jeg sier ordet («julemesse»), hører vi jo hvordan ordet er blitt ødelagt i vår tids språkbruk. Men det skal nå allikevel hete julemesse. Den skriver jeg for et vokalensemble av tenåringer.

Da jeg var organist i Saltdal, syklet jeg ofte til Botn kirkegård, som ligger vakkert til mellom høye fjell. Her følte jeg meg utfordret til å skrive en messe som kunne bli fremført på dette stedet. Alt det som skjedde i Saltdal under krigen, gir så mange tanker; - serbiske og russiske fanger som ble ført hit fra land langt borte, tvunget til straffarbeid under de største pinsler av den tyske okkupasjonsmakt. Alle

var de tvunget til å leve sammen i et lite lokalmiljø, - og endelig de heroiske kvinner og menn som hjalp flyktingene over fjellet til Sverige med fare for sitt eget liv. De som var fiender i livet, og som nå ligger begravet på samme kirkegård, de forpinte undertrykte så vel som deres plageånd, - de viser egentlig i en sum vårt livs forgjengelighet. På dette sted håper jeg vi kan få i stand en bredt anlagt messe som kan samle forskjellige kirkesamfunn, - og pårørende og etterlatte.

Den bevisste kirkemusiker

Vi befinner oss i stuen i Brekkes byleilighet, men inventaret bærer preg av fin, gammel bondekultur.

Er det fra ditt barndoms-hjem du har din musikalske og religiøse bakgrunn?

- Ja, jeg er bondegutt fra Misvær - inne i Saltenfjorden. Min oldefar, som både drev gården og var lærer, kjøpte inn en rekke byggesett for harmonium, med det resultat at på hver gård i Misvær var det et harmonium og en koralbok. Biskop Berggrav skriver i sin bok «Spennings land», at

Kall det bare ikke Gospel Songs!

I dag høres Gospel Songs brukt om kroppsvrikkende popartister og religiøse heiajenger med øredøvende instrumentmisbruk. Sansene bedøves, og de lyttende ører kan ikke motta det budskap som bringes i sangens tekster. Dette er galt! Kall denne musikken hva dere vil, men kall det ikke Gospel Songs! Det er en forbrytelse mot man-

nen som skapte begrepet — Thomas A. Dorsey, skrev Ruth Reese i *Vårt Land* etter en av de såkalte «Gospelkonsertene» på Hedmarkstoppen. Deretter skapte hun konsertprogrammet «De ekte gospel-sangene», som stort sett var basert på Dorseys komposisjoner, men som også inneholdt gospelsanger av andre svarte musikere.

VÅRT LAND

Økumenisk skole i Nord-Irland

(NØP) Lagan College i Nordirland er den første og eneste økumeniske videregående skole i Nord-Irland, og har nå rett til støtte fra staten. I de offentlige skolene holdes de katolske og protestantiske elevene atskilt. Lagan College ble startet for tre år siden som et alternativ til det statlige skolevesenet.

da han hadde visitas i Misvær og spurte handelsmannen om det var en organist å få tak i, var svaret: «Jeg antar jeg skal kunne stille go til biskopens disposisjon.»

Mor er metodist med diakonisseutdannelse fra Betanien i Bergen, og far var emis-sær i Nordland Indremisjon. Han blir ennå husket her i landsdelen som en meget god forkynner og sanger. Det var alltid sang og musikk hjemme og andakt hver morgen, og vi tre barna fikk alle oppleve de store verdier i dette.

Din musikkbakgrunn?

- Mens jeg gikk på sykepleierskole i Bodø, tok jeg orgelundervisning. Her startet jeg kor på sykepleierskolen, og i det arbeidet opplevde jeg hvordan kor var en samlende faktor og kunne skape et fint miljø. Etter endt befalskole i Hærens sanitet var jeg sykepleier ved UNEF Hospital i Gaza. Jeg ble valgt som leder for det kristne soldatlaget. Her var det interesse for et kontinuerlig og seriøst arbeid, og vi startet da et mannskor, noe som ga en samlende og vellykket arbeidsbasis.

Tenkte du allerede da å vie deg helt til musikken?

- I denne tiden, mens jeg var i Gaza, spilte jeg i den anglikanske kirken der. Her hadde jeg rike øvingsmuligheter, og jeg reflekterte over den dårlig organiserte kirkemusikertjenesten. På grunn av dette, ser en at presteskaper ofte har stor innflytelse på kirke-musikken uten nødvendig faglig tyngde og innsikt.

Og så begynte du å studere kirkemusikk?

- Jeg kom til Oslo og fikk stilling som sykepleier ved Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri, og senere som klokker i Ris menighet, hvor jeg også drev kor. I disse årene brukte jeg min fritid til kirkemusikkstudier med Conrad Baden og Rolf Karlsen som hovedlærere.

Kvalitet er viktigere enn popularitet

Du arbeider meget med unge mennesker. Hvilke erfaringer har du gjort om de unges sans for musikk og kvalitet?

- I to år ledet jeg sangskolen ved Bodø domkirke, og senere var jeg organist i syv år i Salt-dal. Det var en fin tid hvor jeg fikk erfare i hvilken grad barn er åpne for kvalitet. Det er vik-

tig at barn tidlig blir ført inn i kirkens sangskatt, og at det de lærer, er slik at det fremdeles har verdi for dem når de blir åtti år. Hvis kirken hadde sett verdien av å videreføre dette i konfirmant- og ungdomsarbeidet, ville man i dag ha hatt en generasjon med en mer bevisst kristen kvalitetssans, og ikke som nå at det kristne ungdomsarbeidet stort sett rekrutterer musikere og sangere til danseband og rockeklubber landet over. Av alle disse «ungdommelig engasjerte» fra slike miljøer har en registrert at eksempelvis svært få har et kristent engasjement i slutten av tenårene.

- Innenfor det store spørsmål for alle mennesker - liv og død - er det kristne budskap konsentrert om Jesu offerdød på korset og hans oppstandelse. Som sykepleier har jeg sett liv og død på nært hold, og man er da uforstående til sang om Jesu offerblod i «friske», men avsporende rockerytmer! Meget av det som arrangeres som lovsangskvelder, har ingenting med sann kristen lovsang å gjøre.

Men hvis unge mennesker først er blitt fortrolige med pop-musikken, vil de ikke da føle seg fremmede

Fra innvielsen av St. Eysteins kirke i Bodø i 1983.

i kirken - og forlate den hvis de ikke får uttrykke seg på *sin* måte?

- Faren i vår tid er at man ikke først og fremst spør etter kvalitet, men teller hvor mange mennesker som kommer. Vi har følehornene ute: hva liker ungdommen, hvordan skal vi bli populære? Vi vil være så meget dyktigere enn Jesus. Han mistet jo også så mange av sine, og til slutt måtte han si til sine nærmeste: «Vil også dere gå bort?» Det er litt av et tankekors!

Jeg tror at vi fremfor alt må være klar over at hvis vi mister vår egenart som kirke, med identitet og røtter bakover, har vi ingen fremtid. Den kristne sang og musikk, slik vi kjenner den i vår kultur, er sprunget ut av den gregorianske sang. -- En må også ha respekt for andre kulturers uttrykksformer. I den afro-amerikanske musikk har pop-industrien sett muligheten for stor økonomisk profitt, og en har skapt økonomisk betingede behov verden over. Til denne musikken kan det passe å spørre med Skriftens ord: «Hvorfor larmer hedningene og grunner folkene på det som fåfengt er?» Mesteren sa selv: «- min fred gir jeg eder. -» (Johs. 14, 27). Men: Jesus har aldri

lovt oss som kristne en «happy» stemning gjennom livet.

A propos kirke og kirkehistorie - du har et bilde av paven på veggen, - hvilke tanker gjør du deg om pavens stilling?

- Bibelen forteller oss at Jesus sa til Peter: «- du er Peter; og på denne klippe vil jeg bygge min menighet.» I en annen sammenheng sier han til den samme Peter: «- Fø mine lam! - Vokt mine får! - Fø mine får!» - Pavekirken har under skiftende tider bevart Guds ord som vi kjenner det gjennom Bibelens skrifter. Alle kristne har så langt godkjent paven og den katolske kirke. - Hver gang jeg ser mitt pavebilde, tenker jeg hvor godt det er at det fins et kirkesamfunn som har bare én pave.

Til slutt - la oss komme tilbake til utgangspunktet: «Missa consecrationis» som du komponerte for St. Eysteins kirke. Jeg har hørt at du har flere planer med den.

- Det stemmer. Det er plan ved senere anledning å fremføre denne messen der det kan gjøres opptak, og kassetter selges til inntekt for orgel i St.

Eysteins kirke i Bodø.

Dette blir sagt som var det den naturligste ting av verden for en kirkemusiker å vie sin kunst ikke bare til beste for sin egen kirke, men også for økumenikkens sak. Og man sitter igjen med et ønske om at en slik holdning måtte bli naturlig og selvfølgelig, ikke bare enkelte steder som her i denne byen nordpå, men overalt i vårt langstrakte land!

Kvinnelig dekanus ved
teologisk fakultet

(NØP) For første gang i Danmarks historie er en kvinne valgt til dekanus ved et teologisk fakultet. Det skjedde ved universitetet i Århus. Er det også første gang i verdenshistorien at en kvinne innehar en slik posisjon?

Kristin Nielsen var tidligere assisterende dekanus ved samme universitet. Hun har licensiatgraden i teologi og forbereder en doktoravhandling over temaet «billedspråk». Hun er medlem av den danske kommisjon for bibeloversettelser.

Pavelig appell om fred
i Libanon

I en gudstjeneste sammen med patriarken av Antiokia, Maximos V, rettet paven en inntrengende appell om fred i Libanon. Han minnet om de mange forsøk fra den

16

Gunnel Vallquist **Ortodokse i vesten**

I forrige nummer av St. Olav gjenga vi Gunnel Vallquists inntrykk fra et besøk i «Det hellige Russland», denne gang skriver hun om de ortodokse her i vesten. Før jul var ortodokse kristne fra ulike europeiske land samlet til kongress i den flamske byen Gent. Gunnel Vallquist var tilstede, og bringer her en rapport fra kongressen som blant annet avspeilet de problemer de ortodokse kristne sliter med i en fremmed kultur - ved Bablyons floder . . . .

Gent - en by der middelalderen lever videre i mektige gotiske kirker, i trappetrinns-gavler som speiler seg i kanalenes vann, i klokkespill som klinger ut fra høye tårnspir. En gotisk by, en erkekatolsk by ikke minst. Når ortodokse kristne fra ulike vesteuropeiske land samles til kongress her, er det en illustrasjon av deres egen situasjon: en liten folkegruppe i fremmed land, i en fremmed kultur, fjernt fra de små og store kirkene med sine gylne eller himmelblå kupler, sine ikonostaser og sine klokkespill så ulik de flamske.

En levende religion skaper sin kultur, og lever også av den, - så altfor ofte står kirkebygningene i våre land med sine kunstverker som museums-monumenter over en forgangen kultur. Spørsmålet er om det kan komme nytt liv i alt dette, og hvor livet skal komme fra. Det er den vesteuropeiske kristenhets spørsmål - for østkirkens diaspora i vest er spørsmålet hvordan den skal slå rot blant oss, ved Bablyons floder . . . .

Kanskje en million ortodokse i vesten

Det finnes kanskje en million ortodokse kristne i Vest-Europa - ingen vet helt nøyak-

tig. Frem til omkring 1920 var det ortodokse nærvær i våre land hovedsakelig begrenset til de små gruppene som samlet seg i ambassadenes kirker og kapeller. Strømmen av russiske flyktninger etter revolusjonen og av greske emigranter etter forfølgelsene i Tyrkia i 1923 medførte en drastisk endring. Særlig den russiske emigrasjonen kom til å spille en viktig kulturell rolle først og fremst i Paris der en stor mengde russere samlet seg. Blant dem fantes mange betydelige kunstnere, - russisk ballett, russisk musikk, russisk maleri fikk en fremtredende plass i fransk kulturliv. Andre flyktninger blandet seg med det arbeidende folk som servitører, kokker taxisjåfører etc. I tiden like frem til annen verdenskrig fantes det sikkert et trettital russiske kirker i Paris, de fleste små og uanselige. Av dem finnes i dag åtte igjen, dertil kommer omtrent like mange i hovedstadens nærmeste omegn.

De russiske emigrantene i Paris kom til å spille en avgjørende rolle for ortodoksiens fremtid i hele vesten. Flere av den russiske kirkes mest betydelige teologer (og filosofer) samlet seg der, og kom fra første stund til å få god kon-

Hellige stols side på å stifte fred i landet, men at konflikten stadig var blusset opp på nytt.

Paven krevde våpenstillstand mellom de stridende parter og oppfordret de ansvarlige til å vise god vilje og strebe etter forsoning mellom de ulike religiøse og etniske grupper i landet.

KATHPRESS

Messe for fraskilte gjengifte

En gang i måneden feirer Ungarns primas - kardinal Lekai - en messe for fraskilte og gjengifte. De blir også invitert hvert år til en spesiell retreat. Med disse tiltakene vil kardinalen hjelpe en stadig voksende gruppe mennesker, som på grunn av sin situasjon lever i konflikt med kirkens normer.

I en preken ved den første månedsmessen gjorde kardinalen rede for kirkens grunner for ikke å gi gjengifte adgang til kommunionen. Samtidig understreket han at kirken må beskjeftige seg alvorlig med denne gruppen og dens problemer. Han oppmuntret de gjengifte til ikke å gi opp kontakten med kirken.

KATHPRESS

17

takt med katolske kolleger.

St. Serge-instituttet i Paris

Fransk katolisisme var på denne tiden inne i en dynamisk fornyelse. Filosofer som Berdjajev og Maritain (selv gift med en russisk kvinne) skapte et miljø omkring seg for både idédebatt og kontemplasjon. Disse kretser kom selvsagt til å ta del i - og spille en viktig rolle i - den nyfødte økumeniske bevegelsen. Av største betydning ble «Institut Saint Serge» som i første omgang var tenkt til å utdanne russiske prester, men som litt etter litt fikk et stadig bredere virkefelt. Det er nå det fakultet som utdanner

de fleste ortodokse prester i Vesteuropa, men der også legmenn - kvinner iberegnet - kan studere teologi. Flere av professorene ved det andre viktige ortodokse fakultet i vest, St.Vladimir utenfor New York, har tidligere undervist ved St.Serge.

Saint-Serge's historie er merkelig. Instituttet ligger på Buttes Chaumont i det nordøstlige Paris. Lokalene tilhørte før første verdenskrig en tysk-luthersk misjon, var senere tilsalgs og ble, etter uhørte økonomiske anstrengelser, innkjøpt av russiske emigranter, med god støtte fremfor alt av den amerikanske økumen

John Mott. Elever og lærere levde til å begynne med på eksistensminimum, under okkupasjonen på førtitallet i ytterste fattigdom. Man kunne ha ventet at eiendommen ville blitt ekspropriert av tyskere. Allerede i begynnelsen av okkupasjonen innfant også en tysk offiser seg - på inspeksjon. Da han kom inn i ett av undervisningsrommene, der det hang portretter av tidligere lærere på veggene, så han også bildet av den tyske lutherske presten som en gang hadde bygget den trekirken, som i dag ser så russisk ut. Han stanset opp og presenterte seg - tydelig grepet - som sønn av denne presten, og lovet at instituttet skulle få være i fred.

Mer enn et halvt århundre er gått siden de store emigrasjonsbølgene. De er blitt etterfulgt av mindre, og det finnes nå ortodokse kristne spredt over hele Vesteuropa. Deres problem er delvis det samme som hos alle minoritetsgrupper: å bevare sin identitet i fremmede omgivelser uten derfor å stenge seg inne i et forstenet skall. Men de lider også under en annen vanskelighet som oppleves som stadig mer dramatisk: Mangelen på enhet, ikke i tro, men i liv. Selve grunnprinsippet i orto-

doks kirketenkning er at enhver lokal kirke under sin biskop er en fullverdig kirke med alle Den Hellige Ånds gaver. Denne kirke er geografisk bestemt, hvert område har sin biskop, og alle ortodokse innenfor dette område står under hans jurisdiksjon. Men slik er det ikke lenger blant de ortodokse i vest. Her har nasjonale og kulturelle faktorer ofte fått større betydning enn de kirkelige, og i en by som Paris, finnes en hel rekke ortodokse biskoper som representerer ulike nasjonaliteter. Den russiske emigrasjonen har dessuten sin egen splittelse. Her finnes ikke mindre enn tre ulike og delvis fiendtlige jurisdiksjoner.

Dette misforhold oppleves som så plagsomt - ikke minst av kirkefolket selv, - at man stadig ivrigere søker etter løsninger. Det er sikkert en av hovedgrunnene til planene om et «panortodoks konsil» som nå med stort strev forbedes.

«Det ortodokse broderskap»

I denne situasjon er det oppstått en ortodoks enhetsbevegelse på grasrotplan, først i Frankrike i begynnelsen av syttitallet, senere spredt til det øvrige Vesteuropa. Det er «Det

Flere bibler trenges — i utlandet

Landsstyret i Det Norske Bibelselskap, — samlet til møte på Olausgården i Trondheim, — har oppfordret alle trossamfunn i vårt land og hver enkelt kristen til fornyet innsats for bibelbruk og bibelspredning.

Landsstyret har drøftet den store etterspørsel etter bibler i Afrika, Asia, Latin-Amerika og Øst-Europa. De gaver som gis til bibelmisjonen må fordobles i 1984, om vi skal kunne dekke de mest akutte behov. VÅRT LAND

ortodokse broderskap» som sterkt betoner at det ikke vil være noen institusjon, knapt nok en bevegelse, men at det ser som sin oppgave ganske enkelt å samle ortodokse grupper og enkeltmennesker - så altfor ofte isolert i små innadvendte grupper - for i fellesskap å fordype sin tro, sin bønn og sine livsspørsmål. «Det ortodokse broderskap» ser sin oppgave begrenset også i tid: det trenges og har sin eksistensberettigelse bare så lenge ortodoksien i Vesteuropa ikke har fått en normal og enhetlig organisasjon.

Kongressen i Gent var broderskapets femte, den første utenfor Frankrike. Seks-syv hundre deltakere bodde og spiste i et par kjempemessige katolske internatskoler. Blant deltagerne fantes forøvrig atskillige katolikker, et tidens tegn.

De første ti årene etter Det annet Vatikankonsil ble den katolske kirke rystet av diverse krampetrekninger i forbindelse med de reformer og den nytenkning som konsilet ga støtet til. Det er en foreteelse som er vel kjent fra kirkens historie: Konsiler blir sammenkalt for å avverge det som truer kirkens liv og lære, og så fungerer selve kirkemøtet som

et brygg, der tanker og meninger får koke til det hele har klarnet. Det som siden serveres hele kirken, er en allmenn styrkedrikk, men det finnes også dem som beruser seg med den - og andre som er allergiske mot den.

Tilvenningen tar tid. Etter Det annet Vatikankonsil inntrådte en periode av «tilpassing til verden», en «horisontalisme» som ikke sjelden førte med seg en uttynning av selve den religiøse dimensjon, en sekulariseringstendens. Følgen ble snart en tilstand av åndelig sult som fikk mange til å søke næring i utenom-kristne tradisjoner og diverse «nyåndelighet». Katolikker med dypere forankring i sin tro har søkt inspirasjon i den ortodokse tradisjon, hvis rikdommer fikk sterk belysning nettopp gjennom konsilet.

Alt dette var man seg bevisst i Gent, og de ortodokse kristne kan se sin diaspora-situasjon som et kall til vitnesbyrd om den tro deres kirke har bevart under stadige forfølgelser århundrene igjennom. Derfor har de også beholdt og utviklet den spiritualitet som var martyrenes: tillitsfull hengivelse i lidelsen og en jublende oppstandelsestro. På samme vis har de bevart arven fra mun-

Revidert utgave av Bibelen

Når Den norske kirkes bibeloversettelse fra 1978 kommer i revidert utgave neste år, er det foretatt nærmere tre hundre forandringer i teksten i forhold til første gang denne oversettelsen ble utgitt. Det dreier seg om større og mindre forandringer av ord og setninger. Når dette revisjonsarbeidet er fullført, vil det

i alle fall i de nærmeste ti-femten årene ikke bli nye revisjoner, sier Bibelselskapets generalsekretær, Gunnar Stålsett.

Fadervår blir ikke forandret. Det betyr at Herrens bønn blir stående i den nye formen i Bibelen, mens det i gudstjenesten er valgfritt om man vil bruke «helliget worde ditt navn» eller ei.

VÅRT LAND

«Mennesket, Guds bilde» er en sentral trossannhet som alltid har hatt sin gyldighet både i øst og i vest, men som østkirken har viet meget større oppmerksomhet. Den er den bærende tanke bak den nærmeste sakramentale betydning ikonene har fått i ortodoks fromhetsliv.

Kristne, jøder og muhammedanere samarbeider (NØP) Kristne, jødiske og islamittiske ledere i Frankrike har utgitt et felles program om rasisme og voksende splittelse i det franske samfunn. Man håper programmet kan bidra til å dempe den økende intoleransen mellom de forskjellige grupper i landet. Lederne advarer særlig mot de falske og overforenklede bilder mange har av dem som ikke tilhører ens egen gruppe.

19

kevesenets første tid: en utrettelig kjærlighet til bønnen, den liturgiske og den personlige. Når de ber, er det som om de stiger ut av tiden og inn i den evige tilbedelse innfor Guds trone, som om de legger alle jordiske bekymringer til side og tar plass blant englenes kor, slik liturgien oppfordrer til. Og sannelig, den følelsen kunne man virkelig få når man deltok i kongressens gudstjenester, der et veldig kor - sikkert 60-70 personer - fylte kirkerommet og hjertet med jubel og andakt.

Mennesket - Guds bilde

Enkelte av ortodoksiens fremste representanter i vest var forelesere: Oliver Clément og Boris Bobrinskoy fra Paris, biskop Kallistos Ware fra Oxford, Sergius Heitz fra Düsseldorf. Det ville være meningsløst her å referere deres innlegg (tilgjengelige i St. Serge-instituttets tidsskrift «Contact»).

Sammenfattende tema for hele kongressen var: «Mennesket, Guds bilde», en sentral kristen trossannhet som alltid har hatt gyldighet både i øst og i vest, men som østkirken har viet meget større oppmerksomhet. Den er den bærende tanke bak den nærmest sakra-

Mediesamfunnet

er en påtrengende virkelighet, konstaterer Inge Lønning i en leder-artikkel i tidsskriftet «Kirke og kultur», - som gir stoff til ettertanke:

«Media er makt. Derfor vil det alltid knytte seg elementære etiske problemer til bruken. Normalkravene til menneskelig kommunikasjon må skjerpes betraktelig når

det gjelder formidling av budskap som når millioner på samme tid. Den kritiske beredskap på mottagersiden blir tilsvarende viktig. Den medieskapt og mediesolgte virkelighet rommer uante fordummelsesmuligheter.

Mangfold kan balansere makt. At informasjons- og påvirkningsmonopoler brytes, er

derfor av det gode. Men det er naivt å tro at alle problemer løses ved formell frihet alene. At den frie konkurranse i avisverdenen har gitt oss påtagelig bedre aviser i senere år, vil få ha mot til å hevde. Ethvert marked får de medier det fortjener - det er d e t som gir grunn til engstelse i dagens vestlige velstandssamfunn.»

20

mentale betydning som ikonene har fått i ortodoks fromhetsliv, den ligger til grunn for den asketiske fromhet som går ut på menneskets forvandling til Kristuslikhet («Bli hva du er!») og ikke minst for den ydmyke barmhjertighet som er så karakteristisk spesielt for den russiske fromhet: bak selv den mest elendige, den mest frastøtende, å skimte trekk av Kristi ansikt.

Foruten gudstjenester og forelesninger var det også anledning til studier og diskusjoner i gruppe. Jeg besøkte det «verksted» der man syslet med økumeniske spørsmål. Det var helt tydelig at man ser den ortodokse kirke ikke bare som givende part i forhold til den vestlige kristenhet, men også som mottagende. Det gjelder både liv og lære. I vest har man for eksempel utviklet en omfattende kirkelig virksomhet på det sosiale plan, og her ligger sikkert en av vestkirkens spesielle nådegaver. Når man i fellesskap fordyper seg i de teologiske ulikhetene, blir mange misforståelser ryddet av veien, og man innser at divergerende formuleringer ikke behøver å bety motsetninger i sak. For eksempel later det til at det gamle strids spørsmål om «filioque»

(«... utgår fra Faderen og sønnen», - vestkirkens egenrådige tillegg til tredje trosartikkel i den nicenske trobekjennelse) ikke lenger utgjør noen anstøtssten for teologene.

Det var med en viss overraskelse jeg fant at det stengte nattverdsbord var et like opprørende problem for atskillige av de tilstedeværende som det er for mange kristne i vesten. Flere hadde vanskelig for å akseptere de ortodokse kirkers meget strenge holdning på dette punkt, og man fikk høre om unntak fra regelen. Det finnes forøvrig innebygget i ortodoksien en velsignet faktor som redder både regelen og unntaket: det såkalte «økonomiprinsippet». Det innebærer at det kan tas hensyn til enkelte tilfeller som er kommet i motsetningsforhold til kirkens lov (for eksempel fraskilte eller en prest som er blitt enke-mann og gifter seg på nytt.) Man gjør altså unntak av barmhjertighet med et menneske som vil, men ikke orker, - uten at dette på noe vis rokker ved prinsippet om ekteskapets uoppløselighet. På lignende vis berettet man her om en ortodoks prest som var blitt møtt med stor vennlighet av katolske kolleger, og som etter noen måneders samar-

beid bad om å få feire messen i deres fellesskap - med følgende argument: En kirke der kjærligheten er levende, kan ikke være heretisk.

Til slutt vil jeg gi ordet til en ung mann som fortalte hvordan han for et par år siden begynte å sette spørsmålstejn ved sin tro og sin kirke. Han gikk til presten og gjorde rede for dette. Presten sa ingen ting, men gav ham et par bøker. «Det var forfattere fra 200- og 300-tallet. Etterhvert som jeg leste dem, fant jeg alle mine vanskeligheter formulert, og fikk svar på dem.» - Et vakkert eksempel på hvordan kirkens store tradisjon er levende og aktuell for den som vil åpne seg og lytte.

Josef

*Josef har sanser av Gud
Han glemmer eiendeler
Han er den ubetalte
Han klager ingen mangel
Taus er han tjener, lydig
Et herberge av bare nærvær
Og kvinnen Maria som mottar
barnet det utsatte hjertet.*

Wera Sæther

Behandling

— uten verdiramme?

Atferdsterapien har vært heftig debattert i en rekke aviser i senere tid. Det er ikke minst i forbindelse med undervisning og opplæring av psykisk utviklingshemmede at atferdsterapien har hatt vind i seilene.

I en kronikk i Nationen - under tittelen «Dressur og menneskesyn» - etterlyser Jo Ørjasæter et klart uttall menneskesyn hos

atferdsterapiens tilhengere. Ifølge Ørjasæter er det - ikke minst i vårt hjemlige kulturmiljø - viktig å være på vakt: «Noe av det farligste er at i vårt land, med en så svak filosofisk tradisjon i utdanningssystemet, kan en godt bli toppkvalifisert behandler av andre mennesker uten å måtte sette metodene en bruker inn i en verdiramme, et syn på hva mennesket er.»

Paven til Det fjerne Østen

I første del av mai måned vil paven besøke enkelte land i Stillehavsområdet, bl.a. Sør-Korea, Ny-Guinea og Solomon-øyene. Han vil også oppholde seg et døgn i Thailands hovedstad Bangkok, - dette for å vise sin respekt for andre religioner. I Thailand er innbyggerne overveiende buddhister.

CATH. HERALD

Albert Raulin («IKKE EN SPURV») av Victor Borg

21

Dette er en kortfattet, men handlingsmettet roman om en luthersk prest, skrevet av en lege.

Victor Borg, 68 år gammel, trenger ingen presentasjon, han er på plass i de nyeste konversasjonsleksika.

Boken kan leses på forskjellige måter. Den naturligste er å oppleve handlingene ut fra romanens «jeg», dvs. pastor Iversen.

Forfatteren tvinner sine tråder meget sinnrikt, noe som gjør beretningen spennende. Anmelderen har et annet siktepunkt, nemlig å holde rede på trådene.

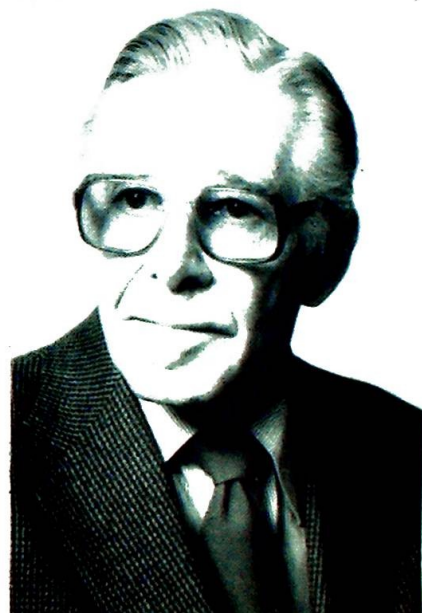
Et av de første inntrykkene vi får av pastor Iversen, er at han neppe noensinne har hatt noe virkelig kall til sin preste-tjeneste. Han valgte sitt «fag» ut fra tvilsomme kriterier, og det sikreste han kan si om seg selv, er at han tilegnet seg de nødvendige kunnskaper og fullførte sitt studium tilfredsstillende. Vi hører ham tale om sin prestegjerning med følgende ord: «Klientene duk-

ket opp de, både som auditorium og på mitt kontor. De følte seg beroliget i det de trodde var min tro. Det de fikk, var min viten. Og den var ikke så helt liten!

Det er altså i anførselstegn han er en «vellykket» prest. Hans kone har forresten for nylig forlatt ham. Eller, rettere sagt, sett med hennes øyne, var det han som gikk fra henne hver dag, lenger og lenger. «Til slutt», sier hun, «ga jeg opp å løpe etter.» Så vellykket var han altså ikke likevel. Et temmelig tomt hylster.

Men nu plutselig får han en stor sjelsesørgerisk sjanse, et menneske i nød som har bruk for ham, og dette i et perspektiv utenom det vanlige. Mannen kommer nemlig for å skrive... noe han ennå ikke har gjort, men vil gjøre, nemlig å drepe sin egen kone. Og Iversen har nettopp bedyret at prestens taushetsplikt er total og uten sprekker. Pastoren prøver nu å mobilisere det han har lært på presteskolen, med magert resultat.

Det han får seg servert, er beskrivelsen av den gjennomførte psykopat: ikke den mann som henvender seg til ham, men den kvinne denne ulykkelige mann er gift med. Her

merker man seg at forfatteren også er lege, og visstnok av disse leger som for lengst er kommet til den konklusjon at det er viktigere å verne om psykopatens omgivelser enn å beskytte den som legen normalt tar seg av, nemlig pasienten.

Det er i hvert fall den konklusjon pastoren trekker, for han forstår sin klient så godt at det bringer ham i anfektelser. Især etter at ugjerningen er et faktum, selv om den blir det på en overraskende måte som her ikke skal røpes.

Ugjerningsmannen kan i alle fall stole på pastorens lojalitet. Taushetsplikten blir ikke

Få leser Bibelen daglig

Rundt fem prosent av nordmenn over femten år leser i Bibelen hver dag, melder Kirkens Informasjonstjeneste. Utvides synsfeltet til også å omfatte dem som leser i Bibelen en eller flere ganger i uken, blir prosenten om-

trent ti. Tilsvarende øker gruppen av bibellesere til rundt 16 prosent av befolkningen om man også tar med dem som leser en eller flere ganger i måneden. 62 prosent leser aldri i Bibelen. VÅRT LAND

Computer eller Bibel?

Bibelen, verdens mest solgte bok, er fortsatt den vanligste konfirmasjonsgave. Men i år vil Bibelen få hardere konkurranse fra en helt ny gavetype: Hjemmecomputere. Dette sier innehaveren av en bok- og papirhandel. STOVNERSTIKKA

22

brutt. Forbrytelsen forblir uoppklart.

Men det betyr ikke at pastoren kan puste lettet ut. Langt fra det. Vanskelighetene begynner for alvor. For han, den kristne teolog, føler en veldig trang til soning. Ugjerningen skal sones. Om den sones av morderen eller av den som ved sin passivitet har gjort mordet mulig, det er et annet spørsmål hvis usikre løsning bidrar til spenningen i romanen, helt til slutt.

Trangen til soning bringer oss... til Bangkok og tilbake. Endestasjonen blir et sinnssykehospital hvor pastor Iversen har rik anledning til å gruble over sin skjebne.

Helt uvesentlig er det ikke at hans eget ekteskap på mange punkter har felles trekk med det så tragiske ekteskap han har møtt hos sitt sognebarn. Var det derfor han sympatiserte så sterkt med mannen? Er det alltid slik at vi ser gjennom fingrene når ulykkelige mennesker minner oss om oss selv?

Oppholdet på sykehuset gir forfatteren - vi glemmer fremdeles ikke at han er lege - rik anledning til å spekulere over den innflytelse enkelte tabletter har på pasienten. Bidrar

de, slik som sykehuset vil ha det, til å gjøre ham mer normal? Eller er han mest normal, når han er fri for neuroleptika?

Vi siterer: «Normal. Ja. Hvor ofte har jeg ikke støtt på det ordet. Egentlig har jeg vel aldri reagert på det før jeg selv ble 'sinnssyk'. Var det 'normalt' at mitt sognebarn ville drepe sin kone? Var hun 'normal'? Reagerte jeg 'normalt' da jeg følte jeg forsto ham? Hva er det i det hele tatt vi kaller normer? Som 'fagmann' burde jeg kunne svare på det. Bibelen skal jo, såvidt jeg har lært, gi disse normene. Men når det jo faktisk tolkes så enormt forskjellig i de respektive kirkesamfunn, er det vel nok så 'normalt' å stille seg tvilende til både dogmatikken og tolkningene.»

Det er denne tvil pastoren til slutt bekjenner seg til. «Ikke en spurv...» faller til jorden uten at det er Herrens vilje, står det skrevet. Spurvene faller, ja, men gåten forblir like uløst. Er det da annet å konstatere for pastor Iversen enn at den vilje som står bak det som skjer på denne jorden, er så langt fra begrepet kjærlighet man vel kan komme. Og dermed faller en siste spurv til jorden, på

romanens siste side. Og dens skjebne bidrar i hvert fall ikke til å få de teologiske brikker til å falle harmonisk på plass. Men det var heller ikke meningen!

Romanen er meget godt skrevet og fenger fra først til sist. Den krever liten tid, men vi trenger desto mer tid til å fundere over den, når vi har lagt den fra oss. Det er et godt tegn for en roman!

Victor Borg
Ikke en spurv...
Gyldendal 1984

Knut Willem Ruyters prestevielse finner sted i St. Hallvard kirke 26. mai kl. 12.

A / S N O R S K E S H E L L

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

Liturgisk kalender

Gudstjenester

23

			Dialogmesse	Høymesse
MAI	Arendal	Tyholmen	<i>lörd.</i> : 18.30	
	<i>St. Franciskus kirke</i>	Tlf. 22 209	<i>sønd.</i> : 8.00	11.00
15. Ferial. Ap.Gj. 11, 19-26. el. Hallvard, martyr. Joh. 10, 22-30.	Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	<i>lörd.</i> : 17.45	
16. Ferial. Ap.Gj. 12, 24-13, 5a. Joh. 12. 44-50.	<i>Mariakirken</i>	Tlf. 53 77 35	<i>sønd.</i> : 9.15	10.45
17. Ferial. Ap.Gj. 13, 13-25. Joh. 13, 16-20.	<i>Eikeli katolske kirke</i>	Veståsen 18 Tlf. 24 25 69		10.30
18. Erik, martyr, Sveriges vernehelgen. Ap.Gj. 13, 26-33. Joh. 14, 1-6.	Bergen	Christiesgt. 16	<i>lörd.</i> : 19.00	
19. Ferial. Ap.Gj. 13, 44-52. Joh. 14, 7-14.	<i>St. Pauls kirke</i>	Tlf. 32 54 10	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
20. 5. <i>søndag i Påsken</i> (Norske Tidebønner: Uke 1) Ap.Gj. 6, 1-7. 1. Pet. 2, 4-9. Joh. 14, 1-12. (Bernardin av Siena, prest feires ikke)	<i>Vår Frue Kirke</i>	Helleveien		9.30
21. Ferial. Ap.Gj. 14, 5-17. Joh. 14, 21-26.	Bodø	Hernesvn. 22	<i>lörd.</i> : 19.00	
22. Ferial. Ap.Gj. 14, 19-28. Joh. 14, 27-31b.	<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 21 783	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
23. Ferial. Ap.Gj. 15, 1-6. Joh. 15, 1-8.	Drammen	Cappelensgt. 1	<i>lörd.</i> : 13.00	
24. Ferial. Ap.Gj. 15, 7-21. Joh. 15, 9-11.	<i>St. Laurentius kirke</i>	Tlf. 83 20 19	<i>sønd.</i> : 8.30	10.30
25. Ferial el. Beda den Ærverdige, prest og kirkelærer, el. Gregor VII., pave, el. Maria Magdalena de' Pazzi, jomfru. Ap.Gj. 15, 22-31. Joh. 15, 12-17.	Fredrikstad	Kongensgt. 9		9.00 11.00
26. Filip Neri, prest. Ap.Gj. 16, 1-10. Joh. 15, 18-21.	<i>St. Birgitta kirke</i>	Tlf. 11 438		
27. 6. <i>søndag i Påsken</i> (Norske Tidebønner: Uke 2) Ap.Gj. 8, 5-8 14-17. 1. Pet. 3, 15-18. Joh. 14, 15-21. (Augustin av Canterbury, biskop, feires ikke) I Tromsø stift: årsdagen for Biskop Goebels bispevielse.	Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
28. Ferial. Ap.Gj. 16, 11-15. Joh. 15, 26-16, 4.	Halden	Kristian V's pl. 1		9.00 10.45
29. Ferial. Ap.Gj. 16, 22-34. Joh. 16, 5b-11.	<i>St. Peters kirke</i>	Tlf. 81 168		
	Hamar	Torvggt. 113	<i>lörd.</i> : 18.00	
	<i>St. Torfinns kirke</i>	Tlf. 23 751	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
	Hammerfest	Salsgt. 52		19.00 11.00
	<i>St. Mikael kirke</i>	Tlf. 11 447		
	Harstad	Skolegt. 4	<i>lörd.</i> : 17.00	
	<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 61 501	<i>sønd.</i> : 10.30	
	Haugesund	Haraldsgt. 21		11.00
	<i>St. Josefs kirke</i>	Tlf. 23 195		
	Hønefoss	Vesterngt. 5		11.00
	<i>St. Theresias kirke</i>	Tlf. 22 381		
	Kristiansand S.	Kirkegt. 3	<i>lörd.</i> : 13.00	
	<i>St. Ansgar kirke</i>	Tlf. 24 225	<i>sønd.</i> : 10.00	11.00
	Kristiansund N.	Flintegt. 5		11.00
	<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 72 779		
	Levanger	Jernbanegt. 29		11.00
	<i>St. Torfinns kirke og St. Eystens sykehjem</i>			
	Lillehammer	Weidemannsgt. 3A	<i>lörd.</i> : 18.00	
	<i>Mariakirken</i>	Tlf. 52 550	<i>sønd.</i> : 10.00	

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt
SATS + PASTE A/S
Maridalsveien 8, Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 48

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

Liturgisk kalender

Gudstjenester

30. Ferial. Ap.Gj. 17, 15. 22-18, 1.
Joh. 16, 12-15.
31. *Kristi Himmelfart*
Ap.Gj. 1, 1-11. Efes. 1, 17-23. Mt.
28, 16-20. (Jomfru Marias
gjesting hos Elisabeth feires ikke)

JUNI

1. Justin, martyr. Ap.Gj. 18, 9-18.
Joh. 16, 20-23a.
2. Ferial el. Marcellinus og Peter,
martyrer. Ap.Gj. 18, 23-28. Joh.
16, 23b-28.
3. 7. søndag i Påsken
(Norske Tidebønner: Uke 3)
Ap.Gj. 1, 12-14. 1. Pet. 4, 13-16.
Joh. 17, 1-11a. (Karl Lwanga og
hans ledsagere, martyrer, feires
ikke)
4. Ferial. Ap.Gj. 19, 1-8. Joh. 16,
29-33.

		Dialogmesse	Høymesse
Lillestrøm	Romeriksgt. 1	9.00	10.30
<i>St. Magnus kirke</i>	Tlf. 71 28 85		
Molde	Parkvn. 25		11.00
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 51 467		
Moss	Ryggevn. 24		17.00
<i>St. Mikael's kapell</i>	Tlf. 51 038		
Narvik	Håreksgt. 82		18.30
<i>Kristi Kongekirke</i>			
Oslo	Akersvn. 1	<i>lörd.</i> : 14.00	
<i>St. Olav domkirke</i>	Tlf. 20 72 26	<i>sønd.</i> : 9.30	11.00
		19.00	
<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4	8.35	11.00
	Tlf. 67 23 83		
<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15	9.00	11.00
	Tlf. 55 07 71	18.30	
<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52	9.00	
	Tlf. 55 81 21		
<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23	9.00	11.00
	Tlf. 21 23 55		
<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5		10.00
	Tlf. 64 18 20		
Porsgrunn	Sverresgt. 26	<i>lörd.</i> : 18.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 50 793	<i>sønd.</i> :	11.00
Stavanger	Dronningensgt. 8	8.30	11.00
<i>St. Svithun kirke</i>	Tlf. 52 55 34	9.30	
		18.00	
Stord:			
Hl. Ånds Kaptell, Skyttarhaugsvn. 12			
Høymesse hver 2. søndag kl. 11.			
Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230			
Tromsø	Storgt. 94	<i>lörd.</i> : 19.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 84 277	<i>sønd.</i> :	11.00
Trondheim	Prinsensgt. 2a2	9.00	11.00
<i>St. Olavs kirke</i>	Tlf. 21 214		
Tønsberg	Sandefjordsgt. 1		11.00
<i>St. Olav kirke</i>	Tlf. 11 949		
Voss	Finnesvegen 57		Etter avtale
<i>St. Olavs kapell</i>	Tlf. 12 510		
Ålesund	Nørvesund	<i>lörd.</i> : 17.00	
<i>Vår Frue kirke</i>	Tlf. 37 558	<i>sønd.</i> : 8.30	11.00

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SØSTER KLARA HAINDL
døde den 27. mars
i en alder av 90 år.
Den avdøde anbefales
til de troendes forbønn.

ST. FRANSISKUS SØSTRENE

Ansvarlig redaktør: Else-Britt Nilsen
Medredaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Liv Greni

Aage Hauken o.p.

Kjell Arild Pollestad o.p.

Gunnel Vallquist

Neste nummer utgis 4. juni

Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Abonnement kr. 130,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 150,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13 - Postgiro 2 04 64 80.

**St.
OLAV**

B O K H A N D E L

Akersveien 14, Oslo 1

GAVENE TIL
1. KOMMUNION
OG FERMING
får dere hos oss:

BØKER
KORS OG KRUSIFIKSER
PLATER OG KASSETTER
LYS MED KRISTNE
SYMBOLER, BIVOKSLYS
IKONER, både
reproduksjoner og
håndmalte

GAVEKORT á kr. 50.— og
kr. 100.—

VI SENDER OVER HELE
LANDET

mandag og fredag 9-16
tirsd. onsd. torsdag 9-17
lørdager 9.30-13.30

telefon (02) 20 72 48

DEN 7. JUNI

feirer dominikanerinnene i Lunden Kloster
25-års jubileum
for klosterets offisielle opprettelse.

KL 1200 KONCELEBRERT HØYMESSE

presidert av biskop G. Schwenzer.
Innvielse av kirken.
Etter høymessen «åpent hus» inntil kl 1500.

KL 1700 HØYTIDELIGE VESPER

«Åpent hus» inntil Completorium kl 2030.

HJERTELOG VELKOMMEN!

WEEKEND FOR KATEKETER, RELIGIONSLÆRERE OG ANDRE INTERESSERTE

Mariaholm, 25.—26. august 1984

Professor Paul M. Zulehner, Passau:
«Katekesen — grunnmur for menighetens liv.»
Pris: kr. 250,—.

Nærmere opplysninger og påmelding:
DET KATEKETISKE SENTER, Akersveien 14, Oslo 1. Tlf. 02/20 72 48.

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk
Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf. 21 69 06

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4
Tlf. 21 18 32

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

Blikk på tiden

Kirken og fremtiden

Det er etterhvert blitt ganske få mennesker som går regelmessig i kirken, ikke bare i Norge, men i de fleste land hvor den kristne religion har vært dominerende eller enerådende i århundrer. For flertallet av dagens mennesker er ikke kristentroen lenger noen selvsagt veiviser i tilværelsen. Dermed står den kristne kirke overfor en helt ny utfordring: den må drive misjon i en avkristnet kristenhet, det vil si i en situasjon hvor den i større eller mindre grad må dra på en fortid hvor der kan ligge adskillig lik i lasten. En slik misjonsutfordring vil selvsagt kreve store forandringer, ikke bare eller først og fremst i institusjonen, men i selve den kristne identitet og mentalitet. Meningene kan selvsagt være mange — og de er mange — om såvel mål som midler, og det følgende er bare noen rent private ønskedrømmetrytninger om fremtidens kirke.

Det blir ingen folkekirke. I Vestens langt på vei avkristnede samfunn er det et meningsløst begrep: en folkekirke kan det bare være tale om der hvor folket faktisk bekjenner den kristne tro og forsøker å leve etter kristen sed. I dagens Europa er det vel bare Polen og Irland som noenlunde oppfyller de kriteriene. Det er allerede flere år siden en gallup avslørte at bare 21 % av vårt folk sa at de trodde på Kristus — i dag er nok tallet enda lavere. Det første vi som kristne må gjøre er å innse at vi lever i et langt på vei avkristnet folk og innrette oss etter det.

Jeg tror med andre ord ikke på «arbeidskirken», og på hele den «kontaktflate»-ideologi som er forbundet med den. Jeg tror ikke på «aktiviteter», på kaffe og wienerbrød, på hyggekvelder med andakter og ping-pong og tilstelninger av alle slag i kirkens hus. Slikt skaper gjerne mer eller mindre sære kristelige miljøer, som ofte blir liggende som et svampegeme omkring kirkens egentlige oppgave og misjon. De kristne burde heller hygge seg med annet folk, *sammen med* annet folk, i vår farvesprakende flora av lag og klubber og foreninger av alle slag. Jo mindre vi har av kristelige parallellvirksomhet, jo bedre er det. Dersom vår tro ikke tåler alminnelig menneskelig omgang og festivas, dersom den krever spesialbeskyttede, kristelige miljøer, er den så allikevel intet verdt. La oss ikke leke gjemsel på våre menighetshus.

Hva jeg mener er at kirkens fire vegger ikke bør vende inn mot klubblokaler og koserom, men ut mot verden slik den er, og mot livet slik det leves, i hele sin gudsforslathet. Vår gudstjeneste bør ikke innkapsles, den bør ligge i grell kontrast til den avkristnede kultur som blir mer og mer høyroset og dominerende omkring oss. Den bør være en protestsang, en håpets glade pilgrimshymne i en verden preget av gammelmannspessimisme og undergangsstemning.

«Ja, men det kommer jo så få», heter det gjerne når man hevder noe slikt. «Det kommer så få til gudstjeneste om søndagen; vi kan ikke basere oss på dem». Kristelig og bibelsk sett er der imidlertid ikke noe annet man kan basere seg på. Saken er dessuten at det ofte har været få, svært få, og det hele begynte jo med noen skrekkslagne apostler, som etter bønnene og brødsbrytelsen plutselig fikk mot og inspirasjon til å dra ut og forkynde. Den Hellige Ånd ristet dem, og de som hadde flyktet fra Golgata i redsel og feighet, endte alle som martyrer.

Kirken kjenner ingen annen begynnelse og intet annet liv enn dette: at noen trofast kommer sammen om bønnene og brødsbrytelsen, og lar Herren gjøre sitt verk

med dem. Der hvor det skjer, skjer der før eller siden også undere.

Det er i menigheten alt må begynne, ikke å rådene og komitéene, ikke hos kirkelederne og generalsekretærene. Menighetene må lære og bli seg bevisst hva det er å være menighet. Det er ikke å oppføre seg etter et felles mønster, det er ikke å ha de samme meninger om menneskelige og guddommelige ting, det er ikke å forpakte sannheten alene, det er ikke å lage arrangementer, det er ikke å sitte i råd og kommisjoner. Det er først og fremst å samles på Herrens dag, søndagen, for i fellesskap å be til Gud, lytte til hans ordre og næres ved hans bord. Og så er det å ta dette med seg ut i hverdagen, hver på sitt sted og i sitt miljø, og forsøke å omsette det i liv, forsøke av og til å gi avkall på sitt eget, å vende det annet kinn til, kort sagt: å leve som kristne. Å være kristen er ikke å ha rett, det er å leve for andre, etter Guds vilje, slik Kristus selv gjorde. Det er de kristnes liv som er de vantro eneste evangelium, og det har den fordel at det kan forkynnes på så uendelig mange måter, endog i taushet. Kristendommen vil nok trives bedre også i vårt land dersom vi kristne gir avkall på å være en maktfaktor, en pressgruppe, en meningsprodusent, en forsamling av kranglende og sutrende retthavere, en forlystelse for massemediene og en forargelse for hverandre, — og i stedet blir det vi i følge evangeliet skulle være: en surdeig og en utstrakt hånd. Da kommer kontaktflaten ganske av seg selv.

Pater Hilarion